

УДК: 329 (436)

© Віталій Семенко
(м. Чернівці)**УКРАЇНСЬКО-АВСТРІЙСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ
ПРОТЯГОМ 1997-2012 рр. В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Віталій Семенко. Українсько-австрійські міждержавні двосторонні відносини протягом 1997-2012 рр. в контексті євроінтеграції України. В статті досліджуються особливості українсько-австрійських міждержавних двосторонніх відносин протягом 1997-2012 рр. Детально проаналізовано основні етапи історії міждержавних двосторонніх відносин протягом 15-ти років. Розглянуто основні напрямки та інструменти політичного співробітництва, розкрито зміст офіційних документів, підписаних між сторонами обох держав. Українсько-австрійське співробітництво в контексті сучасних міжнародних відносин мають високий міждержавний рівень, завдяки чому вдається плідна співпраця у різних галузях, які є пріоритетними та найперспективнішими для обох держав.

Ключові слова: двосторонні відносини, євроінтеграція, зовнішня політика, угода.

Віталій Семенко. Украинско-Австрийские межгосударственные двусторонние отношения 1997-2012 в контексте евроинтеграции Украины

В статье исследуются особенности украинско-австрийских межгосударственных двусторонних отношений в 1997-2012 гг. Подробно проанализированы основные этапы истории межгосударственных двусторонних отношений в течение 15-ти лет. Рассмотрены основные направления и инструменты политического сотрудничества, раскрыты содержание официальных документов, подписанных между сторонами обоих государств. Украинско-австрийское сотрудничество в контексте современных международных отношений имеют высокий межгосударственный уровень, благодаря чему удается плодотворное сотрудничество в различных отраслях, которые являются приоритетными и перспективными для обоих государств.

Ключевые слова: двусторонние отношения, евроинтеграция, внешняя политика, соглашение.

Vitaly Semenko. Ukrainian-Austrian Interstate Bilateral Relations During 1997-2012 in The Ukrainian Context of European Integration.

The article deals with the peculiarities of the Ukrainian-Austrian interstate bilateral relations during 1997-2012. The main periods of the history of interstate bilateral relations for 15 years have been in detail analyzed. Main orientations of policy and instruments of political cooperation have been studied, the abstract of official documents signed between the parties of both countries has been revealed. Ukrainian-Austrian cooperation in the context of contemporary international relations have a high interstate, therefore is successful cooperation in various fields, which are very important and promising for both states.

Key words: bilateral relations, European integration, foreign policy, agreement.

Постановка наукової проблеми та її значення. Протягом багатьох століть Україна й Австрія підтримували міжнародні взаємини, які з історичних причин стали досить тісними та дружлюбними. В останні десятиліття становлення української незалежної держави ці відносини зазнали інтенсивного розвитку між обома державами. У зовнішній політиці України Австрійська Республіка постійно займала одне з чільних місць.

Аналіз останніх досліджень проблеми. У наш час є ряд робіт, які присвячені різним аспектам цієї проблеми. Особливості зовнішньополітичного курсу та міжнародних відносин України у своїх працях досліджували А. Кудряченко¹, який проаналізував основні засади зовнішньої політики України, провів низку паралелей з Австрійською Республікою, Ф. Рудич², який здійснив порівняння політичних структур двох держав, Р. Талер, К. Гессль³, Торгові радники Посольства Австрії в Україні, які дають загальне уявлення про стан та напрямки українсько-австрійського співробітництва, та інші.

Формулювання мети та завдань статті. Виходячи з актуальності та досягнень вітчизняної та зарубіжної політологічної науки, автор ставить за мету: проаналізувати основні етапи становлення двосторонніх відносин між Україною та Австрією з 1997 р. по 2012 р. З огляду на поставлену мету, автор визначив такі дослідницькі завдання: визначити основні напрямки та інструменти політичного співробітництва, розкрити зміст офіційних документів, підписаних між сторонами обох держав.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, становлення українсько-австрійських відносин розпочалося 26 вересня 1991 р. в Нью-Йорку підписанням Протоколу про консульські відносини. Тодішні міністри закордонних справ України і Австрії А. Зленко та А. Мок підписали Протокол про консульські відносини⁴. У Спільному Комюніке про встановлення консульських відносин між Україною та Австрійською Республікою обидві держави керувались бажанням встановити і розвивати всебічне співробітництво в галузі політичних, економічних, торговельних, науково-технічних, культурних і гуманітарних відносин⁵. Дипломатичні відносини між Україною і Республікою Австрія були встановлені 24 січня 1992 р. Австрійське консульство в Києві перетворене на Посольство. У Відні з квітня 1992 р. функціонує Посольство України. Австрія – єдина країна, яка не зробила формального дипломатичного визнання України, оскільки вважала, що факт членства в ООН, ряді спеціалізованих всесвіт-

ніх організацій свідчить про міжнародне визнання України з боку світового співтовариства⁶.

З 1997 р. поглиблюється міжнародна співпраця України із Західною Європою, Росією. Важливо зазначити, що цей рік вважався золотим роком стабілізації української валюти, великою подією став політ у космос українського космонавта – 46-річного полковника ВПС Леоніда Каденюка, уродженця Буковини. У травні 1997 р. Україна та Росія підписали Великий договір про дружбу та співробітництво. Одним з найважливіших напрямків двосторонньої співпраці між Україною та Австрією стало сприяння прагненням української держави вступити до Європейського Союзу. Австрія є однією з небагатьох країн Західної Європи, які активно сприяють вступу України до простору Європейського Союзу. Для цього існує декілька причин: 1) центральне положення Австрії в Старому Світі; 2) Австрія має розвинуту інфраструктуру; 3) останнім часом в Україні збільшується присутність австрійських промислових та банківських структур⁷. У квітні 1997 р. відбувся перший офіційний візит до Австрії делегації Верховної Ради України на чолі з О. Морозом, який провів переговори з Федеральним президентом Австрії, головою Національної Ради, міністром фінансів, міністром лісового і сільського господарства, Штатс-секретарем МЗС та колишнім Федеральним канцлером Ф. Враніцім. Зростаюча активізація діяльності на рівні міністерств та відомств обох держав протягом 1997 р. позитивно позначилася на розвитку інвестиційного співробітництва.

Важливою подією 1998 року став Державний візит Президента України Л. Кучми до Австрії, яка в той час головувала в ЄС. Варто зауважити, що у Відні відбувся також саміт Україна-ЄС, в ході якого була прийнята Стратегія Євросоюзу щодо України. Відносини України з ЄС головним чином ґрунтуються на Угоді про партнерство та співробітництво, яка набула чинності у 1998 р. та слугує фундаментом для всіх напрямків українсько-європейського співробітництва, регламентує їх основні принципи та засоби. У 1999 р. двосторонні відносини отримали нові позитивні імпульси, коли відбулася зустріч глав держав України та Австрії Л. Кучми та Т. Клестіля в рамках неформального саміту президентів країн Центральної Європи у Львові (14-15 травня), економічного форуму країн ЦСЄ у Зальцбурзі (30 червня – 1 липня) і саміту ОБСЄ в Стамбулі (18-19 листопада). У ході цих бесід велася дискусія про сучасний стан та перспективи двостороннього співробітництва, перспективи створення системи європейської безпеки, роль і місце в ній України та Австрії, шляхи подолання існуючих глобальних і регіональних загроз. Тогочасні візити на державному рівні надали нового імпульсу подальшим процесам розбудови тісної та плідної співпраці в усіх сферах українсько-

австрійських відносин, інтенсифікації їх економічної складової. Крім цього позитивного значення набули такі форми співробітництва, як спільні семінари, діяльність робочих груп з різних питань, які реально впливати на розвиток двостороннього економічного співробітництва. Поглиблення двосторонніх відносин між Австрією та Україною відбувалося за підтримки нашою державою західного вектора її зовнішньої політики.

Робочі візити на державному рівні поглибилися і в наступні роки. Знаковою політичною подією у двосторонніх відносинах стало вручення відзнаки Президента України Л. Кучми – «Орден Ярослава Мудрого» колишньому федеральному канцлеру Австрії Ф. Враніцкому, котра була вручена послом України В. Огризко 13 вересня 2000 р. в Посольстві України під час урочистої церемонії за участю глави Національної Ради Австрії Х. Фішера, провідних представників урядових, політичних та ділових кіл Австрії. Основною політичною подією 2002 року став офіційний візит 6-7 листопада Президента України Л. Кучми в Австрії та проведення в його рамках зустрічей і переговорів з Федеральним президентом Австрії Т. Клестілем, Головою австрійського парламенту Х. Фішер, Президентом Палати економіки Австрії Х. Ляйтлем, а також двостороння зустріч Міністра закордонних справ України А. Зленко зі своєю австрійською колегою Б. Ферреро-Вальднер. На спільній прес-конференції Т. Клестіль відзначив, що його країна всіляко підтримує прагнення України щодо вступу в ЄС, і це не тільки його особиста думка, але й думка всієї Австрії. Він зокрема зауважив, що майбутня Європа неможлива без участі в ній Росії та її найближчого сусіда – України. Австрія повністю підтримує плани України щодо майбутнього вступу до ЄС, і процвітаюча Україна має для Європи важливе значення. Т. Клестіль зазначив, що Австрія підтримує прагнення України стати членом Світової організації торгівлі⁸.

Офіційний візит Президента України В. Ющенка до австрійської столиці у липні 2005 р. надав новий імпульс українсько-австрійським відносинам. В лютому 2005 р. було ухвалено на 3 роки План дій Україна – ЄС. Україна займала важливе місце в рамках Європейської політики сусідства. План дій Україна – ЄС слугував основним інструментом орієнтації та мотивації співробітництва між Україною та ЄС, а також засобом сприяння реформам, які проводяться в нашій країні. Основні пункти цього Плану: 1) введення безвізового режиму між Україною та Євросоюзом; 2) створення спільного авіаційного простору; 3) реалізація та розробка української національної транспортної стратегії, яка сприяла б розвиткові транспортних мереж⁹. Протягом трьох років виконання Плану Дій Україна – ЄС було досягнуто значного прогресу в багатьох сферах співробітництва. Вагомими досягненнями стали демократичні парламентські вибори,

початок переговорів щодо нової посиленої угоди, включаючи ЗВТ як її основного елементу, набуття чинності договорами щодо спрощення візового режиму та реадмісії, початок та плідне співробітництво з EUBAM, тісне співробітництво в енергетичній сфері, а також завершення довготривалого процесу вступу України у Світову організацію торгівлі. Необхідно відзначити також значний прогрес в таких сферах, як зміна клімату, транспорт, освіта та наукові дослідження. З іншого боку, політична нестабільність протягом цього періоду вплинула на темпи проведення реформ, і багато складних, але надзвичайно важливих інституційних та структурних змін, у тому числі – конституційна та основні економічні реформи – все ще очікують на імплементацію¹⁰. На початку 2008 р. строк цього Плану закінчувався, тоді Україна та ЄС вирішили продовжити дію цього плану максимум на один рік. У кінці 2008 р. – на початку 2009 р. обидві сторони розробили новий спільний інструмент, який враховував ті питання, з яких буде знайдено порозуміння на переговорах щодо нової посиленої угоди. І. Бєсчасна зокрема зауважила, що на той час більшість австрійських експертів погоджувалися, що Україна стане членом ЄС до 2015 р., хоч це і вимагало наполегливої та ефективної роботи української сторони, щоб привести країну до європейських стандартів, в цьому питанні Австрія як надійний партнер, який відстоює українські інтереси на європейській арені, пропонував Україні активну допомогу та співпрацю у реалізації євроінтеграційних прагнень¹¹.

Активно проводились зустрічі, візити на міждержавному рівні. Так, зокрема у грудні 2005 р., березні 2006 р. відбувся з'їзд Європейської народної партії, в рамках якого Міністр закордонних справ Б. Тарасюк провів зустрічі з Федеральним канцлером Австрії В. Шюсселем. У квітні 2007 р. у Відні відбулися переговори глав зовнішньополітичних відомств двох країн А. Яценюка та У. Пласнік. 8 липня 2008 р. відбувся офіційний візит до Австрії Президента України В. Ющенка. 15-16 липня 2008 р. відбувся візит в Україну Федерального канцлера Австрії А. Гузенбауера. Двосторонні українсько-австрійські відносини відзначалися поступовою послідовністю, відсутністю серйозних відмінностей щодо оцінки чи спільних дій з регіональної, європейської політики. Спостерігалась певна євроінтеграційна орієнтованість в ході зустрічей на найвищому державному рівні, а також між представниками політичних кіл та урядових структур України та Австрії. Переговори щодо нового базового договору між Україною та ЄС на заміну чинної Угоди про партнерство та співробітництво були започатковані у березні 2007 р. (у 2008 р. сторони узгодили назву майбутньої угоди – Угода про асоціацію)¹². Угода про асоціацію є новаторським документом і першою угодою, що ґрунтується на по-

літичній асоціації між ЄС та будь-якою з країн-учасниць Східного партнерства. Також ця Угода є безпрецедентною з точки зору свого обсягу (низки сфер, які вона охоплює) і глибини (детальності зобов'язань і часових рамок їх виконання). Основні частини Угоди присвячені ключовим реформам, економічному відновленню та зростанню, а також урядуванню та секторальній співпраці у сферах енергетики, транспорту, охорони довкілля, промисловості, соціального розвитку і соціального захисту, рівності прав, захисту споживачів, освіти, молоді та культури. Також Угода приділяє особливу увагу цінностям і принципам: демократії та верховенству права, повазі до прав людини та засадничих свобод, належному урядуванню, ринковій економіці та збалансованому розвитку. Документ передбачає зміцнення співпраці у зовнішній та безпековій політиках, а також в енергетичній сфері. Він також містить у собі положення про глибоку та всеохопну зону вільної торгівлі. Вони йдуть набагато далі, ніж класичні угоди про вільну торгівлю, адже передбачають як взаємне відкриття ринків, так і стимуляцію конкурентоздатності та інші кроки, потрібні для досягнення відповідності стандартам Євросоюзу і торгівлі на ринках ЄС. Окрім того, в Угоді будуть відображені питання правосуддя, свободи і безпеки, а також положення про мобільність¹³. До цих пір відносини між ЄС та Україною ґрунтувались на Угоді про партнерство і співробітництво, яка набула чинності у 1998 р. У 2008 р. відбувся Паризький саміт, на якому лідери ЄС та України дійшли згоди, що Угода про асоціацію замінить Угоду про партнерство і співробітництво. На той час вищезгадана Угода про асоціацію між ЄС та Україною була першою у низці угод про асоціацію з країнами-учасницями Східного партнерства. Ініціатива «Східне партнерство» була започаткована у травні 2009 р., надала Україні більше можливостей у двосторонніх відносинах з ЄС, що дасть змогу активніше співпрацювати з державами цього регіону та сприятиме євроінтеграційним цілям України. Згодом у лютому 2008 р. Україна вступила у СОТ, започаткувавши перемовини з ЄС щодо зони вільної торгівлі, яка є важливим елементом Угоди про асоціацію. Поглибилося двостороннє співробітництво між обома державами і в 2009 р. Зокрема, у лютому 2009 р. Україну з робочим візитом відвідав Віце-канцлер, Федеральний міністр фінансів Австрії Й. Прьолль. 6-8 липня 2009 р. за участю президентів і міністрів економіки обох країн. В. Ющенко та Х. Фішер висловилися за подальше поглиблення політичного діалогу на високому рівні з метою надання максимального сприяння з боку обох держав розвитку двостороннього економічного співробітництва. В рамках робочого візиту Міністра закордонних справ України П. Порошенка до Австрії 16 листопада 2009 р. відбулася його зустріч з Федеральним міністром з європейських і

міжнародних справ М. Шпіндельєггером, в ході якої було окреслено перспективні напрямки подальших двосторонніх відносин, регіонального співробітництва, активізації взаємодії з метою лібералізації візового режиму.

16-17 вересня 2010 р. відбувся офіційний візит до Австрії Голови Верховної Ради України В. Литвина, який зустрівся з Федеральним Президентом Австрії Г. Фішером, Президентом Національної Ради Австрії Б. Праммер і Президентом Федеральної Ради М. Прайнедером. 7-9 листопада 2010 р. Прем'єр-міністр України М. Азаров перебував з робочим візитом в Австрії, в рамках якого глава уряду України взяв участь у засіданні Віденського економічного форуму, провів зустрічі з Федеральним канцлером В. Файманном і представниками ділових кіл Австрії. Надзвичайний і Повноважний Посол Австрійської Республіки в Україні Вольф Дітріх Хайм зокрема зауважив, що за даними Державної служби статистики України, Австрія посідає четверте місце за обсягами інвестицій в Україну з показником \$3,54 млрд. Це сильний коефіцієнт активності. Більшість австрійських інвестицій сконцентровано у фінансовому секторі. Майже всі великі австрійські банки й страхові компанії були серед перших закордонних інвесторів у цих галузях. Останніми роками економічна діяльність наших компаній поширилася на багато різних секторів, як-от телекомунікації, виробництво (як машинобудування, так і виробництво споживчих товарів), імпорт автомобілів, харчування та дистрибуція продуктів, сільське господарство, нерухомість, а також екологічні послуги, як-то прибирання сміття, – і це аж ніяк не повний перелік. Однак через складний бізнес-клімат багато австрійських компаній і досі надають перевагу торгівлі з Україною перед інвестиціями в неї. 2010 рік був, поза сумнівом, періодом відновлення, а в 2011 р. тривали позитивні тенденції збільшення обсягу. У червні 2011 р. Прем'єр-міністр України М. Азаров здійснив робочий візит до Австрії для участі в засіданні регіонального саміту Всесвітнього економічного форуму, у рамках якого відбулися його зустрічі з Федеральним канцлером Австрії В. Файманном та Віце-канцлером, Федеральним міністром з європейських і міжнародних справ М. Шпіндельєггером. 18 серпня 2011 р. Міністр закордонних справ України К. Грищенко здійснив робочий візит до Австрії для участі в міжнародній конференції «Зальцбурзька трилогія», яка є політичним заходом, який з 2007 р. проводиться під патронатом Федерального міністерства з європейських та міжнародних справ Австрії. Україна вперше взяла участь в ній на рівні міністрів закордонних справ у 2010 р. Міністри обговорили весь комплекс питань двостороннього співробітництва, а також питання взаємодії країн на регіональному та загальноєвропейському рівнях. Торкаючись питання переговор-

ного процесу України з ЄС щодо Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі глава зовнішньополітичного відомства Австрії запевнив підтримку його країною намірів України підписати в найближчий час з ЄС зазначену Угоду. Предметом переговорів глав зовнішньополітичних відомств України та Австрії були також питання щодо підготовки Стратегії ЄС для Дунайського регіону та майбутньої реалізації в її рамках спільних проектів, а також – про співпрацю країн у Чорноморському регіоні. У цьому контексті міністр К. Грищенко запропонував своєму австрійському колезі розглянути питання щодо співпраці у форматі трикутника Україна-Угорщина-Австрія. Міністр М. Шпіндельєггер підтримав внесену українською стороною пропозицію і висловив думку щодо важливості співпраці у зазначеному форматі. Міністри обговорили також питання щодо двосторонніх контактів на високому рівні¹⁴. Внаслідок проведених візитів українська держава черговий раз заручилась підтримкою австрійської держави щодо питань реалізації інфраструктурних проектів в Україні. 20 червня 2012 р. у рамках робочого візиту до Республіки Австрія відбулася зустріч Міністра закордонних справ України К. Грищенка з керівником фракції Австрійської народної партії Національної Ради Австрії К.-Г. Копфом. Сторони обговорили питання розвитку конструктивної співпраці між Україною та Австрією у політичній, торговельно-економічній та культурній сферах. 7 липня 2012 р. Міністр закордонних справ України К. Грищенко провів зустріч з Віце-канцлером, Федеральним міністром з європейських і міжнародних справ Австрії М. Шпіндельєггером (у рамках Хорватського саміту «Державотворення та досвід ЄС»)¹⁵.

Таким чином, варто зазначити, що поглиблення дружніх двосторонніх відносин між Австрією та Україною відбувається у політичних, торговельно-економічних, культурних галузях, які мають перспективу подальшого розвитку, оскільки це відповідає євроінтеграційним та зовнішньополітичним цілям нашої держави. Потрібно і надалі поглиблювати інвестиційне співробітництво. У 2011 р. товарообіг між Україною та Австрією зріс порівняно з 2010 р. на 20%. І хоча у першій половині 2012 р. обсяг торгівлі з Австрією скоротився на 6% порівняно з аналогічним періодом 2011 р., то за обсягами інвестицій в економіку України Австрія посідає п'яте місце після Кіпру, ФРН, Нідерландів та РФ¹⁶.

Висновки. Двостороннє співробітництво між обома державами не мало тільки декларативний характер, а втілювалося в широкомасштабні проекти у тих галузях, які є пріоритетними для взаємної співпраці, які дійсно виявилися найперспективнішими. Хоча й в досягненні поставлених завдань було чимало труднощів, які зумовлені економічною нестабільністю України, та від цього не зменшився інтерес австрійської держави до України.

¹ Кудряченко А. І. Зовнішньополітичні засади незалежної України / А. І. Кудряченко // Віче. – 1996. – № 8. – С. 133-144.

² Рудич Ф. Україна – Австрія: політичні структури [Порівняльний аналіз] // Віче. – 1995. – № 10. – С. 101-112.

³ Гесель К. Торгово-економічні відносини між Австрією і Україною динамічно розвиваються [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.austria.com.ua.

⁴ Мовчан М. Україна – Австрія: 10 років успішних дипломатичних відносин // Нова політика. – 2001. – № 6. – С. 34 – 35.

⁵ Спільне Комюніке про встановлення консульських відносин між Україною та Австрійською Республікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/tpart15/isx15837.htm>.

⁶ Семенко В.В. Українсько-австрійські двосторонні відносини протягом 1991 – 1996 рр. // Буковинський журнал. – 2003. – № 1. – С. 97.

⁷ Бесчасна І.В.: Підтримка України Австрією на шляху до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-3.

⁸ Австрія. Зв'язки з Україною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geoswit.ucoz.ru.

⁹ Волкова Н. Пари с австрійським послом // Політик HALL. – 2004. - № 17. С.15-16.

¹⁰ Спільний звіт щодо стану виконання Плану дій Україна-ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article.

¹¹ Бесчасна І.В.: Підтримка України Австрією на шляху до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-3.

¹² Україна. Двосторонні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua/ua.

¹³ Угода про асоціацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu/association_agreementtk.htm.

¹⁴ Австрія підтримуватиме Україну в питанні безвізового діалогу з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/news/242403.html>.

¹⁵ Україна. Двосторонні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua/ua.

¹⁶ Там само.

УДК: 994 (438),,19”(049.32)

© Владислав Струтинський
(м. Чернівці)

ЦІНА ДЕМОКРАТІЇ – ПОЛЬСЬКІ РЕАЛІЇ ДОБИ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛІЗМУ

Владислав Струтинський. Ціна демократії – польські реалії доби державного соціалізму. У статті аналізується розвиток польського суспільства по Другій світовій війні через призму суспільно-політичних конфліктів, які мали місце у Польській Народній Республіці (ПНР) у 1956, 1968, 1970, 1976 роках, та їх вплив на формування нової тактики боротьби опозиційних сил проти політики правлячої Польської Об'єднаної Робітничої Партії (ПОРП). Автор аналізує внутрішню динаміку робітничих страйків та студентських протестів, специфіку висунутих до влади вимог і передумови формування рушійних сил суспільно-політичного конфлікту 1980-1981 рр. у Польщі, який спричинив створення незалежної від ПОРП самоврядної профспілки «Солидарність».

Ключові слова: суспільно-політичний конфлікт, опозиційний рух, Польська Об'єднана Робітничая Партія, незалежна самоврядна профспілка «Солидарність», суспільний устрій радянського типу, громадянське суспільство, політична еліта.

Владислав Струтинський. Цена демократии – польская действительность периода государственного социализма. В статье анализируется развитие польского общества после Второй мировой войны через призму общественно-политических конфликтов, которые возникали в

Польской Народной Республике в 1956, 1968, 1970, 1976 годах и их влиянии на формирование новой тактики борьбы оппозиционных сил против политики руководящей Польской Объединенной Рабочей Партии. Автор анализирует внутреннюю динамику рабочих забастовок и студенческих протестов, специфику требований, предъявленных власти и предпосылки формирования движущих сил общественно-политического конфликта 1980-1981 гг. в Польше, который стимулировал создание независимого от ПОРП самоуправляемого профсоюза «Солидарность».

Ключевые слова: общественно-политический конфликт, оппозиционное движение, Польская Объединенная Рабочая Партия, независимый самоуправляемый профсоюз «Солидарность», общественный строй советского типа, гражданское общество, политическая элита.

Vladyslav Strutyns'kyi. Price for Democracy – Polish Reality of the Period of State Socialism. The article analyzes the development of Polish society after the Second World War within social and political conflicts happened in the People's Republic of Poland in 1956, 1968, 1970, 1976 and their influence on the formation of new tactics of opposition forces' struggling against the ruling Polish United Workers' Party policy. The author analyzes the internal dynamics of workers'